

ESKIMI

Eskimi so ljudje, ki živijo na Arktiki. Imajo svetlo rjavo kožo, ravne črne lase, temne oči in široke obraze z visokimi ličnicami. Njihova domovina se razteza od severovzhodne Rusije vse čez Aljasko in severno Kanado do Grenlandije. Nekateri Eskimi živijo precej severneje od katerega koli ljudstva na svetu. Tisoče let so Eskimi živeli izbran način življenja, da so preživel v krutem okolju. Večina od njih živi ob morju, ki jim daje hrano. Pravi predniki Eskimov izvirajo iz severno vzhodne Azije. V obdobju zadnje poledenitve so prečkali Beringov preliv in začeli naseljevati severno Ameriko. Iz Aljaske so se kasneje začeli naseljevati južneje po severni Ameriki.

Ime ljudstva

Ime Eskim prihaja iz ameriško-indijske besede, ki pomeni "jedci surovega mesa". Eskimom ta izraz ni bil všeč zato so se imenovali Inuiti, kar pomeni "pravi ljudje". Beseda Inuiti se uporablja v Kanadi. Beseda, ki ima enak pomen "Inupiat" in "Yupik" se uporablja na Aljaski in "Yuit" pa na otokih svetega Lovrenca in v Sibiriji.

Prostor, kjer živijo

Eskimski način življenja se je začel spreminjati v obdobju leta 1800, ko je veliko število Evropejcev in lovcev na kite prispelo na skrajni sever. Odprla se je industrija lovljenja kitov in Eskimi so dobili streliva od kitolovcev in tako se je počasi začel spreminjati tradicionalni način življenja Eskimov. Mnogo Eskimov živi v najtežjih pogojih na svetu. Številne živali in rastline ne bi preživele na tamkajšnjem severu. Pokrajino pogosto imenujejo "dežela polnočnega sonca", ker sonce pol leta sije skoraj cel dan, drugo polovico leta pa je večino dneva tema. Danes živi približno 120 000 Eskimov v Rusiji, Aljaski, Kanadi in Grenlandiji. Podnebne razmere tam so zelo mrzle. Čez 0°C se živo srebro dvigne samo eno četrtno leta ostale tri četrtnine pa se stopinje gibljejo okoli -29°C do -34°C. Severni vetrovi pa deželo večnega snega in ledu še bolj ohladijo. Rastlinstvo predstavlja tundra (šotna trava, mahovi, lišaji, posamezne pritlikave breze).

Jezik

Vsi Eskimi govorijo jezik, ki se je razvijal ločeno od drugih jezikov. Imenuje se *Inuktituščina*. Samo Eskimi v severno vzhodni Sibiriji in tisti na južni Aljaski vključno z Aljaškimi otoki govorijo jezik, ki se močno razlikuje od vseh ostalih eskimskih jezikov. Večina eskimskih besed je zgrajena tako, da več besed zberejo v enozložno besedo. Imajo eno besedo, ki predstavlja več objektov. Na primer imajo več besed za besedo tjulenj. Eskimi nimajo sistema pisanja. Eskimi imajo približno dvesto različnih poimenovanj za belo barvo.

Simboli

Tipični simbol Eskimske kulture so snežna očala. Imajo zelo ozke reže za oči, njihov namen pa je zaščita oči pred UV žarki, ki se odbijajo od snega. Posledica ne nošenja očal bi bila opečena mrežnica ter slepota. Simbol Eskimov je tudi njihovo zatočišče, ki ga imenujejo iglu. Iglu je začasno zavetje med potovanjem nudi zaščito pred hudim mrazom in vetrom. Eskimi osrednje Kanade ter severnih Kanadskih otokov uporabljajo iglue za stalna zimska bivališča. Tudi kajak je njihov simbol uporabljajo pa ga za lovljenje, naredijo pa ga iz kože tjulnov ter karibujev.

Vzorci vedenja in družbene norme

Eskimi imajo pravila vodenja raje kot zakone. Najpomembnejše pravilo zahteva, da si vsi pomagajo med sabo za preživetje in naj vsak človek živi mirno v skupini ostalih ljudi. Dajo hrano in potrebščine ljudem, ki jim ne bi pomagali pri lovljenju in ostalih opravilih ampak take ljudje prezirajo. Družina sestoji iz moža in žene, otrok, poročenih sinov ter njihovih žena in otrok. Take družine štejejo po dvajset ljudi. Živijo v eni hiši. Starši pogosto izberejo s kom se bo otrok poročil in kdaj, že v mladih letih otroka. Ni nikakršne poročne prireditve, moški in ženska enostavno začneta skupaj živeti.

Vera in vrednote ter mitologija

Eskimi verjamejo, da mogočni duhovi kontrolirajo naravo. Verjamejo tudi, da človeške in živalske duše živijo v poslednjem življenju. Eskimi sledijo ritualom, da zadostijo te duhove in duše. Če bi to zapostavljali bi jih duhovi kaznovali z boleznijo ali kakšno drugo nesrečo. Verovali so tudi v duhove vetra, vremena, sonca in lune. Naj omenimo, da je najbolj pomemben duh bil boginja morja Sedna, ki prebiva na dnu oceana in nadzoruje živalski svet morja torej hrano za verujoče ljudi. Na primer nekateri Eskimi so prirejali obrede vsako leto in na koncu obreda vrgli v morje mehurje. Sorodnike pokopljejo zvezane v živalsko kožo okoli pokopanega pa položijo kamenje. K umrli duši pa dodajo še predmete iz vsakdanjega življenja, ki naj bi jih umrla duša uporabljala v poslednjem življenju. Seveda so tukaj še nekakšni ljudski vrači, ki naj bi se znali pogovarjati z umrlimi duhovi. Te vrače imenujemo "Shaman-i".

Materialna kultura

K materialni kulturi Eskimov prištevamo njihova posebna oblačila, narejena iz kož. Obleka je sestavljena iz jakne s kapuco, hlač, nogavic ter škornjem. Seveda tudi rokavice. To pa še ni vse tudi vlečne sani, ki jih uporabljajo za prevozno sredstvo po ledenih prostranstvih. Poznamo dve vrsti letih in sicer okvirne sani in ploščate sani, oboje pa vlečejo posebej za to izurjeni psi, imenovani sibirski haskiji. Tudi haskiji so del njihove kulture.

Znanje, umetnost

Izdelovanje kajakov, ledenih zatočišč, oblačil iz živalskih kož in prevoznih sani za Eskime ni problem je pa znanje za katerega morajo vedeti. Vedeti morajo tudi kako preživeti, kako loviti ribe, kite, polarne lisice itd. Seveda dandanes hodijo tudi v šolo. Šole so tam postavljene že od zgodnjih let dvajsetega stoletja. Še vedno pa večina otrok opravi samo osnovnošolsko izobrazbo. Da bi dosegli kaj več morajo v šolo v Kanadi. Kar se tiče umetnosti Eskimi okrasijo predmete vsakdanjega življenja. Okrasijo tudi orodje, orožje in ostale risbe ter izdelajo okraske v obliki živali iz kosti za otrok. Otroci naj bi jih imeli za igrače.

Viri in literatura

Beazley, M. (1991). *Dežele in ljudje - Severna in Srednja Amerika, Veliki Antili*. Ljubljana: Založba Mladinska knjiga.

English Encyclopedia I.

Wikipedia. (petek. november 2011). Prevezeto 11.. november 2011 iz Eskimo: <http://en.wikipedia.org/wiki/Eskimo>

Eskim pri gradnji začasnega zatočišča: igluja.

Eskimi in njihovo življenje.